Nationaal Park

De Alde Feanen

Jaarverslag 2016

Oktober 2017
Auteur: S.J. Haitsma, secretaris NPDAF
Content: Werkgroepen NP De Alde Feanen, secretariaat en provincie Fryslân
Fotografie: It Fryske Gea, IVN en Fonger de Vlas

Voorwoord

De heer S.B. Swierstra

“NP De Alde Feanen moet een aantrekkelijk samenhangend gebied worden, waar natuur, landschap, recreatie en toerisme elkaar versterken tot een factor van betekenis”

Het jaar 2016 stond voor het Overlegorgaan De Alde Feanen in het teken van de doorontwikkeling. De drie voorgaande jaren hebben in het licht gestaan van planvorming en ook al gedeeltelijke uitvoering. Het jaar 2016 is een jaar van doorgroeien geweest. Hiermee hebben we al mooie resultaten geboekt.

De uitvoering heeft in het licht gestaan van netwerkvorming, marketing, fondswerving en de landelijke wedstrijd, het mooiste natuurgebied van Nederland. Deze activiteiten liggen volledig in lijn met het ontwikkelplan en het onderzoek naar de marketingstrategie. We hebben gemerkt dat we daar de juiste snaar mee hebben geraakt en dat de producten die we tot uitvoering hebben gebracht aanslaan.

Voor de marketing hebben we bestaande producten verder doorontwikkeld, zoals het evenement Fête de la Nature waarbij we nu een volledig open weekend hebben georganiseerd, samen met de open dag van het bezoekerscentrum en de start van het watersportseizoen in Grou. Door de activiteiten aan elkaar te verbinden is het een krachtig instrument geworden om het gebied op de kaart te zetten.

De hoogtepunten dit jaar waren het symposium en de landelijke verkiezing van het mooiste natuurgebied van Nederland. Op vrijdag 7 oktober vond het Symposium plaats in het kader van het tienjarig bestaan van ons mooie park. In de ochtend konden de deelnemers o.l.v. lokale ondernemers vanaf het water De Alde Feanen beleven. In de middag was er een symposium de theaterzaal in De Wiidpleats te Earnewâld. We hebben een mooie dag beleefd met een afwisseling van formele en informele momenten.

Begin 2016 werd bekend dat EZ een programma op ging zetten om de Nationale Parken in Nederland. Net voor de zomer werd bekend dat in het kader van het programma de verkiezing van het mooiste natuurgebied van Nederland werd uitgeroepen. Bestaande en nieuwe gebieden werden uitgedaagd een Bidbook in te dienen. Wij hebben gekozen mee te doen in samenwerking met de beide Friese Landschappen, Zuidwest Friesland en Noardlike Fryske Walden. We hebben de verkiezing niet gewonnen, maar hebben wel een mooie samenwerking gerealiseerd waar we de komende jaren mee verder kunnen en NP De Alde Feanen zowel regionaal als landelijk onder de aandacht gebracht.

Tot slot zijn eind 2016 gesprekken begonnen met een eerste serieuze sponsor. De Rabobank Drachten Friesland Oost heeft belangstelling getoond een partnership met het park aan te willen gaan. Eind 2016 hebben we verschillende gesprekken met hen gehad, wat begin 2017 tot een mooie samenwerking zal worden geformaliseerd.

Kortom, een actief jaar waarin de nodige stappen zijn gezet. Dit alles om de continuïteit in de organisatie te borgen en te zorgen dat dit mooie gebied als unieke parel midden in Friesland aantrekkelijk blijft voor natuur, recreatie, toerisme en ondernemerschap.

Veel leesplezier gewenst.

Sipke B. Swierstra
Voorzitter Overlegorgaan en Stichting
Nationaal Park De Alde Feanen

Inhoudsopgave

Voorwoord – 2

Inleiding - 4

Het Overlegorgaan - 7

De werkgroepen - 11

Monitoring - 19

Financieel - 23

Bijlage:
Leden van het OO - 25

1. Inleiding

Grutto’s in grote getale

“Tijdens een slaapplaatstelling zijn er 5100 grutto’s geteld op de Wyldlannen in Nationaal Park de Alde Feanen! Een enorm hoog aantal. Vorig jaar stond dit gebied ook al op nummer 1, als meest bezochte slaapplaats van grutto’s in Nederland”

Ieder jaar stelt het Overlegorgaan Nationaal Park De Alde Feanen een jaarverslag op. In dit jaarverslag staan de onderwerpen en activiteiten die in 2016 plaats hebben gevonden binnen de organisatie van het Nationaal Park De Alde Feanen. Het doel van het jaarverslag is om de bij het Nationaal Park betrokken organisaties te informeren over de activiteiten en lezers nieuwsgierig te maken om eens een kijkje te nemen in het park.

Wat is een Nationaal Park?

Nationale parken zijn aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen met een bijzondere landschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven, waar tevens goede mogelijkheden aanwezig zijn voor recreatief medegebruik. In nationale parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en vormen van natuurgerichte recreatie als ook onderzoek bevorderd.

20 Nationale Parken in Nederland

In Nederland zijn 20 nationale parken. De 20 nationale parken vormen een staalkaart van de Nederlandse natuur. Van alle voor Nederland belangrijke natuurtypen is er namelijk één in elk Nationaal Park vertegenwoordigd.

Het Nationaal Park De Alde Feanen

Het Nationaal Park De Alde Feanen is ingesteld in 2006 door de minister van LNV (tegenwoordig het Ministerie van Economische Zaken). Het gebied ligt in het hart van de provincie Fryslân, tussen de dorpen Earnewâld, Warten, Grou en De Feanhoop (zie afbeelding). De totale oppervlakte van het Nationaal Park De Alde Feanen bedraagt 4000 ha.

Het gebied is één van de grootste moerasgebieden in Europa. Het gebied kent een grote variatie aan landschappen waaronder moerasbos, rietlanden, zomerpolders, petgaten, legakkers, veenplassen en bloemrijke hooilanden.

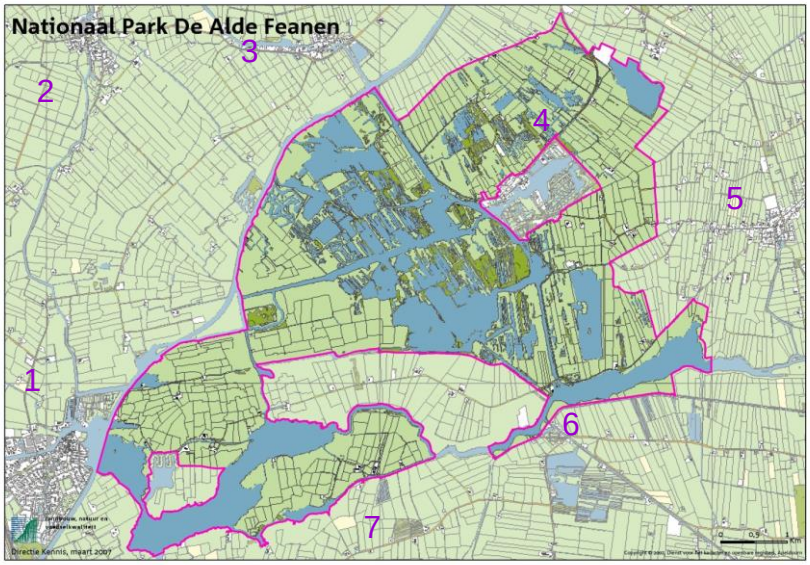

Legenda:

1. Grou
2. Warten
3. Wergea
4. Earnewâld
5. Aldegea
6. De Feanhoop
7. Goëngahuizen

Verder kent het gebied een grote variatie aan planten- en diersoorten.
In het voorjaar broeden bijvoorbeeld ruim 100 vogelsoorten in het gebied.
Verder komen er ruim 450 plantensoorten voor in het gebied. Het Nationaal Park De Alde Feanen heeft een belangrijke functie voor de (Friese) waterrecreatie. De belangrijkste gebiedsbeheerder is It Fryske Gea.

Organisatiestructuur

Organisatiestructuur

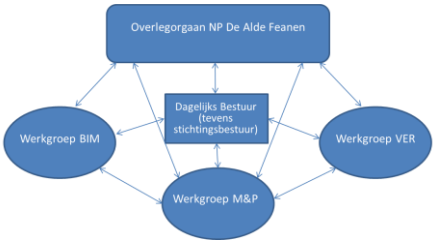

Het Nationaal Park vindt haar samenwerking in het Overlegorgaan (voortaan OO). Hierin zitten alle betrokken die een rol hebben in of gerelateerd zijn aan het park. Het OO bestaat uit de volgende partijen:

- Provincie Fryslân
- Gemeente Smallingerland
- Gemeente Tytsjerksteradiel
- Gemeente Leeuwarden
- Regiomarketing
- Dorpsbelang GWW
- It Fryske Gea
- Vereniging Princenhof/ ERF
- Dorpsbelang EAFG
- It Wetterskip Fryslân
- Watersportverbond
- LTO Noord
- Vereniging Rietsnijders
- De Marrekrite
- IVN
- HISWA/ Recron
- Friese Milieufederatie
- Vereniging Friese Rondvaart ondernemingen

Aalscholvers op het nest

In bijlage 1 staan de namen van de vertegenwoordigers van de partijen.
Het OO heeft drie werkgroepen die haar van advies voorzien, de werkgroep Beheer, Inrichting & Monitoring (BIM), de werkgroep Voorlichting, Educatie & Recreatie (VER) en de werkgroep Marketing & Promotie. Daarnaast worden tijdelijke projectgroepen in het leven geroepen, als een specifiek onderwerp dit vraagt.

Stichting Nationaal Park De Alde Feanen

Sinds januari 2015 is een zelfstandige stichting in het leven geroepen. Dit past in de transitie die de organisatie van het park momenteel doorloopt. Een onderdeel van die transitie is komen tot meer zelfstandigheid. Een onderdeel daarvan is dat de financiële bijdragen van provincie en anderen voortaan door het Nationaal Park De Alde Feanen zelf zullen worden beheerd. Hiervoor was een rechtspersoon nodig om het geld rechtsgeldig te kunnen ontvangen en beheren. Omdat het OO geen rechtspersoon is moest deze worden opgericht.

De stichting heeft ten doel:
- het beheren van de middelen van het OONPAF;
- het kunnen aangaan van financiële verplichtingen binnen de doelstellingen van het Nationaal Park Alde Feanen en namens het OONPAF;
- het eventueel kunnen optreden als gevolmachtigde namens het OONPAF;
- het verrichten van alle handelingen die met het voorgaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

De stichting heeft duidelijk geen winstoogmerk. De stichting wil door het leven gaan als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De aanvraag hiervoor ligt bij de Belastingdienst. Hiermee wordt ook een gunstige omstandigheid geschapen voor organisaties of individuen die de Nationaal Park organisatie willen steunen door middel van bijvoorbeeld giften.

Etende aalscholver

"Vrijwilliger Jan Tuinstra had het geluk deze aalscholver (ielgoes) stoeiend met zijn vangst vast te leggen. Hij doet zijn naam op deze foto eer aan, maar kon de paling uiteindelijk niet behappen"

Opbouw van dit jaarverslag

Het jaarverslag is opgebouwd uit vier hoofdstukken en een bijlage. Hoofdstuk 1 is de inleiding. In hoofdstuk 2 staan de activiteiten van het Overlegorgaan, in hoofdstuk 3 de activiteiten van de werkgroepen en in hoofdstuk 4 het overzicht van de financiën. In de bijlage zijn de OO leden vermeld, de uitwerking van de activiteiten en projecten van de werkgroepen en de begroting.

2. Het Overlegorgaan

In dit hoofdstuk staan de activiteiten van het Overlegorgaan.

Vergaderingen

Overlegorgaan
Het Overlegorgaan is in 2016 twee maal bijeen geweest: 28 april en 14 november. De belangrijkste onderwerpen voor die vergaderingen waren:

Bidbook De Friese WIJlanden

"Dit is De Friese WIJlanden. Een oerhollands landschap met internationale allure. Gemaakt en bewaakt door de mens. Hier leven we al eeuwen met en van de natuur.
Een landschap met een rijke historie en minstens zoveel toekomst. Een uniek landschap, waar natte natuurgebieden overvloeien in agrarisch cultuurlandschap".

HIER LÉÉFT HET!

Voortgang EZ programma Nationale Parken
Vanuit EZ loopt het programma Nationale Parken 2.0. Begin 2016 is op verschillend niveau discussie geweest over het concreet maken van de opdracht. Vanuit het programma management is uiteindelijk bedacht een prijs uit te schrijven voor het mooiste natuurgebied van Nederland. Hiervoor kunnen alle natuurgebieden, ook zonder nationale Park titel, een bid uitbrengen met daarin een ontwikkelscenario voor het natuurgebied om te komen tot een Nationaal park van wereldklasse. Dit is landelijk bekend gemaakt op 17 maart, tijdens het NP Festival in Den Haag. Voor dat ontwikkelscenario zijn criteria ontwikkeld. Hier ligt de nadruk vooral op grootschaligheid en internationale aantrekkingskracht. De top 3 van de verkiezing zullen worden meegenomen in een landelijke campagne.

We hebben als Nationaal park De Alde Feanen geparticipeerd in samenwerking met de beide Friese Nationale Landschappen, Noarlike Fryske Walden en Zuidwest Fryslan. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het Bidbook "De Friese WIJlanden". In onderstaande het gebied wat het betrof.

De samenvatting in het Bidbook luidt als volgt:
"Tussen de kliffen van Gaasterland en de Noardlike Fryske Wâlden strekt zich De Friese WIJlanden uit. Met een brede veengordel als basis en de Friese Boezem als verbindende factor. Hier vind je veel verschillende landschappen en ecosystemen. Een gebied van meren, weiden en wouden. Met maar liefst zeven Natura-2000 gebieden, waarvan De Alde Feanen de centrale parel vormt. En De Friese WIJlanden heeft nog veel meer in huis: weilanden met agrarisch natuurbeheer, bossen en een fijnvertakt netwerk van vaarten en sloten.

De Friese WIJlanden, cultuur dichtbij

“De Friese taal en cultuur geven het landschap een extra dimensie. In geen andere provincie kun je eigen gebruiken en tradities zo goed zien en beleven als in Fryslân. Typische Friese sporten zoals Skûtsjesilen, Fierljeppen en kaatsen zijn en blijven hier onderdeel van het dagelijks leven”.

In Nederland is de natuur zelden ongerept en woest, maar altijd onderdeel van het door mensenhanden gemaakt cultuurlandschap. De Friese WIJlanden is een schoolvoorbeeld van dit oerhollandse landschap. Grootschalige ruilverkaveling bleef hier uit en ontginningspatronen bleven bewaard. Daardoor kun je de ontstaansgeschiedenis van het landschap hier nog prachtig terugzien. Niet voor niets werden de Noardlike Fryske Wâlden en Zuidwest Fryslân aangewezen als Nationaal Landschap. De Friese WIJlanden is een gezamenlijk ‘kwaliteitsmerk’. Een noemer waaronder we de onderlinge ruimtelijke samenhang van de drie gebieden zichtbaar maken en de samenwerking versterken. Het is een vertrekpunt voor gezamenlijke marketingactiviteiten en het uitgangspunt van één verhaal naar buiten.

We gaan voor duurzame ontwikkeling van het gebied. De Friese WIJlanden wil laten zien dat toerisme, landbouw en waterbeheer prima kunnen samengaan met natuur- en landschapsbeheer. Sterker nog: dat deze elkaar kunnen versterken. Onze innovaties op deze terreinen willen we verder uitrollen en delen met de rest van Nederland en het buitenland. Door gebruiksfuncties en natuurwaarden slim te combineren, kunnen we economisch groeien en tegelijkertijd duurzaam behouden. We combineren bijvoorbeeld de beschermde natuur van De Alde Feanen met ‘wetlandtoerisme, belevingstoerisme met agrarische natuurbeheer in de Noardlike Fryske Wâlden en het Deltaprogramma met waterbeleving in het merengebied van Zuidwest Fryslân en langs de IJsselmeerkust. We willen het keurmerk voor duurzaam toerisme veroveren, nieuwe beheer- en verdienmodellen voor agrariërs ontwikkelen en bijdragen aan duurzame waterinnovaties.”

Na de zomer hebben we het Bidbook overhandigd aan EZ. Daarna zijn verschillende momenten geweest dat de Bidbooks landelijke aandacht kregen. We zijn bij De Wereld Draait door geweest, bij RTL Late Night en hebben diverse regionale en landelijke kranten gehaald. Met het Bidbook zijn we door de eerste ronde gekomen, vervolgens was het een publieksverkiezing. Via TV, krant en sociale media moest campagne worden gevoerd en stemmen worden gewonnen. De winnaars kregen €300.000, inclusief een internationale promotie campagne.

We behoorden helaas niet tot de vier winnaars. Het Bidbook van de Wadden heeft uiteindelijk gewonnen. We hebben er wel publiciteit door gekregen en een mooie samenwerking. Onzeker is nog hoe intensief die samenwerking zal zijn. In eerste instantie zoeken we elkaar op in de onderwerpen educatie, landschapsbiografie en monitoring.

Symposium onderdeel beleven

“In de ochtend konden de deelnemers o.l.v. lokale ondernemers vanaf het water De Alde Feanen beleven”

<u>Symposium</u>
Op vrijdag 7 oktober vond het Symposium plaats in het kader van het tienjarig bestaan van Nationaal Park De Alde Feanen. In de ochtend konden de deelnemers o.l.v. lokale ondernemers vanaf het water De Alde Feanen beleven. In de middag was er een symposium de theaterzaal in De Wiidpleats te Earnewâld.

Zo’n 40 mensen gingen - warm aangekleed - het water op. Varend op drie elektrische sloepen en één zeilend skûtsje met lokale ondernemers aan het roer, maakten zij kennis met Nationaal Park De Alde Feanen, de ideeën van de ondernemers en elkaar. Mede door het prachtige najaarsweer, bleek dit een groot succes waar iedereen erg enthousiast en hongerig van terugkeerde.

Gedeputeerde Sander de Rouwe van de Provincie Fryslân voerde het woord tijdens een gezellige (biologische) lunch. Hij ging in op de belangen én de dilemma’s voor NP De Alde Feanen. Zijn motto: groter denken en samen met partners bouwen aan ons Nationaal Park.

De door IVN opgeleide Gastheren, recreatieondernemers die hun kennis over het gebied delen met bezoekers, vormen hierbij een mooi begin.

Welkomswoord van de voorzitter

"Na 10 jaar is NP De Alde Feanen nog springlevend en heeft het een fantastische toekomst"

Na de lunch heette de voorzitter van het Overlegorgaan NP De Alde Feanen, Sipke Swierstra, iedereen officieel van harte welkom. Ook hij benoemde het belang van samenwerking voor de toekomst van de Nationale Parken. De Parken vormen tenslotte de voor- én achtertuin van de grote steden in de omgeving. En dit met een steeds groter wordend gemeenschappelijk belang. Samenwerking vormde daarom de basis voor het onlangs ingediende Bidbook, *'De Friese Wijlanden": we doen het zelf! en mét elkaar!* Centrale opgave daarbij is de gewenste sociaal-economische ontwikkeling en de natuurwaarden te versterken.
Zijn conclusie " na 10 jaar is NP De Alde Feanen nog springlevend en heeft het een fantastische toekomst. Een gebied met **W**ater, **W**eilanden en **W**ouden, hoe internationaal willen we 't hebben!"

Na de voorgaande sprekers met een groot hart voor NP de Alde Feanen, volgde een prikkelend 'college' van Ronald Voorn, voormalig directeur marketing Heineken-wereldwijd en oprichter van de Science for Business Group. Met leuke, soms confronterende filmpjes en wetenschappelijk onderzoek maakte hij duidelijk dat de rationeel denkende mens helaas niet bestaat. Oorzaak: het (onbewust) aangeleerde systeem in onze hersenen is vele malen groter dan het rationele systeem. Zijn advies: maak hier als Nationaal Park gebruik van door de marketing te richten op een beleving in het nú (positieve foto's, webcam-beelden, ..).

De kansen die LF2018 brengt

"LF2018 beoogt een forse toename van toerisme, waar Nationaal Park De Alde Feanen op mee kan liften".

Tot slot nog drie sprekers:

- *Zorgen over natuur als onderdeel van competities en economisch beleid.* Koos Dijksterhuis is natuurschrijver en columnist voor het dagblad Trouw en volgt het Nederlandse natuurbeleid en de internationale ontwikkelingen rondom biodiversiteit zeer kritisch. Koos liet een welgemeend kritisch geluid horen.
- *Een uniek verhaal voor een internationale bezoekersstroom?* De eerder benoemde spanning tussen het belang van natuurgebieden en het leefbaar houden van de provincie Fryslân speelt ook een rol in dit project. Tenslotte beoogt LF2018 een (forse) toename van het toerisme, met als uiteindelijk doel een forse toename van de werkgelegenheid.
- *Reflectie op de relatie tussen beleefnatuur en het versterken van biodiversiteit.* Henk de Vries, directeur van het It Fryske Gea vindt het Nationaal Park de Alde Feanen is een prachtig natuurgebied, met Top-natuur voor een Top-beleving. Echter, de gemiddelde bezoeker komt niet voor natuurtoppers, maar voor landschappen (rust, ruimte en decor). En de meer dan 1 miljoen bezoekers komen vooral zomers, de meest kwetsbare periode en veroorzaken zo schadelijke effecten op het natuurgebied en de biodiversiteit. Juist in dit kader is de rol van de Gastheren (-vrouwen) erg positief. Zijn devies: kom met ideeën / bouwwerken die passen! Definieer welke vormen van recreatie je wilt en stem de marketing hierop af.

Het dagelijks bestuur

Het Overlegorgaan heeft een dagelijks bestuur. Hierin hebben de volgende personen zitting:

- Sipke Swierstra: voorzitter
- Isabelle Diks: vertegenwoordiger van de bestuurders
- Frank Vogelpoel: vertegenwoordiger van de partijen in het gebied
- Henk de Vries: vertegenwoordiger van de werkgroep BIM
- Fred de Jong: vertegenwoordiger van de werkgroep VER
- Riekes Lie: vertegenwoordiger van de werkgroep M&P
- John Haitsma: ambtelijk secretaris van het bestuur

Doel van het Dagelijks Bestuur is de voortgang op de dossiers slagvaardig te bewaken en het aanspreekpunt te zijn van het Overlegorgaan en haar omgeving.

In 2016 is het Dagelijks Bestuur 6 keer bijeen geweest. Naast de bijeenkomsten heeft het DB ook op verschillende andere manieren contact met elkaar, zoals via mail en een groepsapp.

Naast de overleggen hebben DB leden in diverse gremia geparticipeerd en is ze bij diverse activiteiten aanwezig geweest, zoals Stuurgroep, projectgroep en klankbordgroep Vaarweg Drachten, Secretarissen overleg, Algemeen Bestuur SNP, bijeenkomsten van Netwerk Noordoost, Stichting Bestemming Noordwest en de klankbordgroep De Âld Dwinger.

Vertrokken en nieuwe leden

In 2016 heeft 1 wisseling plaatsgevonden van OO leden. Eind 2016 heeft Marian Jager de plaats ingenomen van Paul van Erkelens, als vertegenwoordiger van It Wetterskip.

Landelijke ontwikkelingen

Het SNP

Het Samenwerkingsverband Nationale Parken is een netwerk van organisaties dat is betrokken bij het beheer en behoud van de nationale parken. Vanuit hun eigen expertise en bevoegdheden dragen zij bij aan de realisatie van topnatuur en topkwaliteit van de beleving van deze natuur in Nederland. In de Stichting SNP zijn deze organisaties verenigd. De Stichting SNP biedt een platform waar de verschillende partijen elkaar kunnen ontmoeten en expertise, ervaringen en ideeën kunnen uitwisselen. Ook het Nationaal Park De Alde Feanen participeert in dit samenwerkingsverband.

Het Algemeen bestuur van het SNP bestaat uit voorzitters van de 20 parken. Hier zijn niet alle parken bij aangesloten. Sinds de Rijksbrede bezuinigingen zijn enkele parken niet meer aangesloten. In 2015 in het AB 2 keer bij elkaar geweest. Belangrijkste onderwerpen waren het voortzetten van het samenwerkingsverband en het landelijke programma van EZ.

Rijksontwikkelingen

Het ministerie van Economische Zaken ontwikkelt voor de Nationale Parken een sterk merk met internationale allure en bijbehorende standaard. Binnen het Programma Nationale Parken van Wereldklasse werken 15 partners waaronder het ministerie, samen aan de invulling hiervan. Onder meer door het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van het gebied en om de gebieden in binnen- en buitenland op de kaart te zetten.
Om te komen tot een selectie van gebieden die hiervoor in aanmerking komen, kondigde staatssecretaris Van Dam op 17 maart 2016 een publieksverkiezing voor het ‘Mooiste Natuurgebied van Nederland’ aan. In totaal diende 22 gebieden een plan in. Op 31 oktober 2016 werden in De Wereld Draait Door de drie winnaars bekend gemaakt: Het Nederlandse Waddengebied, De Veluwe en Nationaal Park Hollandse Duinen. Naast deze door het publiek gekozen gebieden, deelde de vakjury onder leiding van prof. mr. Pieter van Vollenhoven nog een ‘wildcard’ uit. Deze werd toegekend aan NL Delta Biesbosch-Haringvliet.

3. De werkgroepen

In dit hoofdstuk staan de activiteiten van de werkgroepen van het Overlegorgaan. Het Overlegorgaan heeft werkgroepen ingesteld om zich te laten adviseren over specifieke inhoudelijke aspecten die in het Nationaal Park aan de orde zijn.

Bloedrode Heidelibel

"De bloedrode heidelibel voelt zich thuis in het Nationaal Park De Alde Feanen. Hij houdt van gebieden met stilstaande tot langzaam stromende wateren en er dient voldoende onderwatervegetatie aanwezig te zijn met boven het water uitstekende planten als riet en bies"

Voorlichting, Educatie & Recreatie

Vergaderingen

De werkgroep VER is in 2016 twee keer bijeen geweest in de brede samenstelling. In de bijeenkomst van 10 mei vormden jaarverslag 2015, begroting 2016, eerste inventarisatie projecten 2017 en inventariseren geschikte projecten voor sponsoring en fondsenwerving de belangrijkste agendapunten. In de vergadering van 12 oktober stonden het Bidbook De Friese Wijlanden (In kader landelijke verkiezing mooiste natuurgebied van Nederland), het concept jaarplan VER 2017 en het plan van aanpak fondsenwerving en sponsoring centraal. Na afloop van deze vergadering was er nog een presentatie van Bureau Eyckveld over het door hen uitgevoerde onderzoek naar de beleving van het Nationaal park door verschillende doelgroepen en een advies m.b.t. de selectie en inrichting van een aantal entrees tot het Nationaal park in de omliggende dorpen. Hierbij waren ook leden van de Werkgroep BIM aanwezig.

Samenstelling VER

In 2016 werd het voorzitterschap van de Werkgroep VER het eerste half jaar vervuld door de heer F. de Jong (regiodirecteur Noord IVN) vervuld. Na de zomer is deze taak overgenomen door de heer M.Tuit, de nieuwe regiodirecteur IVN Noord. Het secretariaat van de werkgroep werd vervuld door de heer J. de Bruin (IVN). De volgende leden hadden zitting in de werkgroep:

De heer F. de Jong	IVN, Voorzitter
De heer J. de Bruin	IVN, Secretaris (Coördinator V&E)
De heer S.J. Haitsma	Provincie Fryslân
De heer J. Veldboom	Toeristische ondernemers
De heer J. Woudstra	Watersportverbond Noord
De heer. J. Kooistra	ANWB
De heer A. Huitema	It Fryske Gea
De heer A.M.S. Laarman	It Fryske Gea (Beheerder bezoekerscentrum)
De heer S. Porte	Dorpsbelangen Grou, Wergea & Warten
Mevrouw E. van der Velde	It Fryske Gea (Medewerker V&E)
De heer C. Herrema	Dorpsbelangen Earnewâld, Aldegea, De Veenhoop & Goëngahuizen)
Mevrouw J. Breembroek	Gemeente Tytsjerksteradiel
De heer W. Jans	Gemeente Smallingerland
Mevrouw H. van der Werff	Gemeente Leeuwarden
Mevrouw S. Hofstede	De Marrekrite

Mutaties 2015

Halverwege 2016 heeft de heer M. Tuit het voorzitterschap overgenomen van de heer F. de Jong (IVN). De heer R. Janssen heeft de werkgroep verlaten en namens TBE zitting genomen in het Overlegorgaan. Het TBE is in de werkgroep vertegenwoordigd door de heer C. Herrema.

Activiteiten en resultaten

In 2016 bestond het Nationaal Park 10 jaar. Via de website, een aangepast logo, de Op Stap Krant, de open dag en een lustrumsymposium is hieraan in 2016 uitgebreid aandacht besteed.

De vernieuwde Opstapkrant

"Dit jaar met een inspiratiekaart in het midden waar naast NP grenzen ook de dorpen prominent in beeld staan. Daarnaast ook advertentieruimte voor ondernemers om zich te presenteren."

Dag van het Nationaal Park

Op zondag 22 mei vond de open dag Nationaal Park De Alde Feanen plaats. Deze dag was onderdeel van het brede Fête de la Nature,, dat dat weekend ook plaatsvond. Naast de open dag had een aantal ondernemers hun deuren wagenwijd voor het publiek opengesteld. In de promotie is dit gezamenlijk opgepakt. De open dag bij het bezoekerscentrum is in samenwerking met een groot aantal (recreatie)ondernemers opgezet. Er was weer van alles te beleven voor jong en oud. In totaal kwamen er circa 2.500 mensen op dit wederom zeer geslaagde evenement af. Veelal gratis konden zij genieten van al het moois en lekkers dat nationaal prk de Alde Feanen te bieden heeft.

Op Stap krant

Na het succes van 2015 (Heel veel positieve reactie zowel vanuit de ondernemers als de bezoekers) is in 2016 wederom een Op Stap Krant gemaakt. Op grond van de ervaringen van 2015 zijn wel een aantal aanpassingen doorgevoerd. Zo is de kaart op de middenpagina's verruimd, zodat ook de omliggende dorpen prominent in beeld kwamen. Daarnaast is dit jaar voor het eerst met advertenties gewerkt om de kosten te drukken. Acht ondernemers hebben van dit aanbod om een betaalde advertentie te plaatsen gebruik gemaakt, wat een bedrag van ruim € 2.000,- heeft opgebracht. De krant is vooral gericht op de bezoeker en geeft vele praktische suggesties voor een onvergetelijke beleving in Nationaal Park De Alde Feanen. De full color krant is in ene oplage van 22.000 stuks verschenen en breed verspreid via ondernemers en marketringorganisaties in de regio.

De Alde Feanen Challenge

In 2016 vond De Alde Feanen Challenge voor de 4e keer plaats. Deze prachtige 6 of 9-uurs adventure race lijkt langzaamaan een begrip te worden. Het evenement zat dit in een mum van tijd vol! In totaal gingen 70 teams van 2 personen de sportieve strijd aan. Dit evenement is alleen mogelijk door de enthousiaste en enorme inzet van een drietal ervaren outdoor sporters (Dhr. W. Jager, Dhr. B. Dijk & Dhr. C. Boschma), die dit geheel op vrijwillige basis i.s.m. IVN en It Fryske Gea organiseren. Dankzij de deelnemersbijdragen en een aantal sponsoren ((Rabobank, Eelerwoude, Krinkels, De Twirre, De Drijfveer en Hollema)Leverde de Challenge een positief resultaat op van circa € 2.000,- wat ten goede komt aan het Nationaal Park.

De Alde Feanen Challenge

"Deze prachtige 6 of 9-uurs adventure race is een begrip geworden voor buitensporters".

Cursus Gastheerschap

In het vroege voorjaar is door IVN een Cursus Gastheerschap Nationaal Park De Alde Feanen verzorgd. De cursus bestond uit drie theorieavonden en een veldbezoek. In de cursus. Doel van de cursus is om (recreatie)ondernemers te informeren over ontstaan, natuur, beheer en de recreatieve mogelijkheden in het gebied. Zodat de ondernemers als enthousiaste ambassadeurs van het Nationaal Park hun gasten goed over het gebied kunnen informeren. Voor de cursus was veel animo. Maar liefst 28 deelnemers hebben de cursus met succes afgerond en daarmee het door hen begeerde certificaat en gevelbordje Gastheer NP De Alde Feanen in de wacht gesleept. Ook hebben zij een vlag van het Nationaal park ontvangen voor op hun bedrijf. Zodat ze nog beter herkenbaar zijn als gastheer Nationaal Park.

Lustrumsymposium Tien jaar NP De Alde Feanen

Op 7 oktober vond, onder de titel De Alde Feanen, Nationaal park van Wereldklasse, het lustrumsymposium ter ere van het tienjarig bestaan van het Nationaal Park plaats.

Actief in de natuur

"Op diverse manier over het water klauteren en slingeren en uiteindelijk natuurlijk zwemmen"

Rond het vuur tijdens de open dag

"Brood leren bakken met deeg aan een stok boven een vuur"

Circa 40 gasten gingen 's ochtends o.l.v. lokale ondernemers, die gastheer Nationaal park zijn, op vaarexcursie door De Alde Feanen. Naast de prachtige natuur gingen zij onderweg ook in discussie over de voors en tegens van het ondernemen in een Nationaal Park. Tijdens het middagsymposium waren er circa 80 gasten aanwezig. Een aantal inspirerende sprekers gaf zijn/haarvisie op de (on) mogelijkheden van het vermarkten van het Nationaal Park, mogelijke verdienmodellen en hoe de balans tussen natuur en recreatie te behouden.

Website

In 2016 is de website van het Nationaal Park qua looks totaal vernieuwd. Na tien jaar was de site nodig aan een nieuwe frisse uitstraling toe. Daarnaast bleek de oude provider nogal duur en het technisch beheer nogal omslachtig. De site is één van de belangrijkste communicatiemiddelen. In 2016 werd de website 68.358 keer door een unieke bezoeker bezocht.

Folders en brochures

In 2016 zijn i.s.m. It Fryske Gea folders/brochures uitgegeven:

- Herdruk promotiefolder bezoekerscentrum (Oplage 9.000 stuks)
- Activiteitenfolder met daarin het complete jaarprogramma aan excursies en activiteiten (Oplage 6.000 stuks)
- Herdruk folder gezinsfolder (oplage 5.000 stuks). In deze folder zijn de vele mogelijkheden voor jeugd (4 – 14 jaar) die Nationaal park De Alde Feanen biedt beschreven.
- Herdruk Toeristische kaart (oplage 1.500 stuks). Deze succesvolle kaart was in 2012 al aan derde druk toe.

Bezoekerscentrum

In 2016 hebben in totaal rond de 40.000 mensen het bezoekerscentrum bezocht. De verhuur van de educatieve routes en de excursies waren net als voorgaande jaren de trekkers van het bezoekerscentrum. Jaarlijks gaan een paar duizend recreanten en met name gezinnen op deze wijze de natuur in. De excursies zijn een belangrijke pijler voor het bezoekerscentrum. Het aantal deelnemers neemt ieder jaar flink toe. In 2016 waren dat er maar liefst meer dan 11.000. In 2016 is de expositie ook uitgebreid met een film waarop webcambeelden van otters die in De Alde Feanen leven worden getoond.

Excursies en activiteiten

Door de medewerkster V&E en vrijwilligers van It Fryske Gea worden vele excursies in Nationaal Park De Alde Feanen verzorgd. De medewerkster V&E stelt jaarlijks een excursieprogramma op. De groei van het aantal excursiedeelnemers zette zich ook in 2016 door. Maar liefst meer dan 11.000 personen namen deel aan de excursies. De groei zit er dus nog steeds in en daar mogen we trots op zijn!

Jeugd en jongeren

Jeugd is een belangrijke doelgroep voor Nationaal Park De Alde Feanen. De V&E medewerker heeft hier een coördinerende rol in. De uitvoering van de excursies en programma's wordt gedaan door enthousiaste en deskundige gidsen van It Fryske Gea. In 2016 organiseerde het Nationaal Park in samenwerking met It Fryske Gea 55 jeugdexcursies en gingen 867 kinderen mee op stap de natuur in. Naast de jeugdexcursies werd in september het scholenprogramma "Natuurspeuren" aangeboden aan de scholen in de gemeente Leeuwarden. Dit scholenprogramma is in samenwerking met Ariva en Natuurmuseum Fryslân. In 2016 gingen 218 kinderen mee op stap. Naast de georganiseerde scholenprogramma's namen ook scholen zelf contact op met het bezoekerscentrum om de natuur in te gaan. Op deze wijze ontdekten 446 schoolkinderen De Alde Feanen. Een belangrijk onderdeel van het educatieve aanbod zijn de schoolreizen.

Vorig jaar hebben 2672 schoolkinderen hun schoolreisje in De Alde Feanen gehouden.

Waterdiertjes vangen

"Na de suvivalbaan tot rust komen in de zoektocht naar de natuur. Een geweldige ervaring voor jong en oud"

Rugzakroutes

De rugzakroutes zijn ieder jaar een populair product bij gezinnen en scholen. In 2016 hebben 1911 kinderen een van de rugzakroutes gelopen. De kinderen konden kiezen uit het klein kikkerpad (4-6 jr), Kikkerpad (7-12 jr), Otterpad (7-12 jr), Fûgelpaad (7-12jr), Avonturenpad (7-12jr) en waterdiertjes (4-12 jr). Het meerendeel van de rugzakroutes zijn in het educatiebos "It Pettebosk", maar ook in Lytse Mar, Jan Durkspolder en Wikelsân.

Beheer, Inrichting en Monitoring

Vergaderingen

De werkgroep BIM is in 2016 twee keer bijeen geweest. Op 18 mei 2016 is in het voorjaarsoverleg van de BIM gesproken over onderwerpen als:

- onderzoek naar vergroten van de herkenbaarheid bij het binnenkomen van NPAF in de dorpen dit d.m.v. aanleg van entreepoorten,
- het vergroten van de duisternis in NPAF door lichtvervuiling te verkleinen,
- terugblik over het jaar 2015,
- evaluatie lopende projecten binnen NPAF als Life-project, sanering Ald dwinger, herinrichting De Burd en sanering Trijehûs.

De najaarsvergadering van De BIM vond plaats op 28 september 2016, hier kwam onder andere aan bod:

- de verkiezing van het mooiste natuurgebied in Nederland is, onder de naam De Friese Wijlanden, door samenwerking van het NPAF met de Noardlik Fryske Walden en de Zuidwesthoek van Fryslân een bidbook uitgebracht.

Educatie in het water

"Tijdens een warme dag lekker in het water lopen op zoek naar de diversiteit aan planten in het water"

Samenstelling

In 2016 werd het voorzitterschap van de Werkgroep BIM vervuld door de heer H. de Vries (directeur IFG) en het secretariaat werd vervuld door de heer G. van der Burg (IFG). De volgende leden hadden zitting in de werkgroep:

H. de Vries (voorzitter)	It Fryske Gea, voorzitter
G. van der Burg	It Fryske Gea, secretaris
F.J. de Jong	It Fryske Gea, secretaris v.a. 1 september 2016
J. Haitsma	NP De Alde Feanen
C. Herrema	Dorpsbelang Earnewâld en De Feanhoop
H. de Groot	Dorpsbelang Warten, Wergea en Grou
D. Visser	Gemeente Tytsjerksteradiel
W. Jans	Gemeente Smallingerland
G. de Boer	Gemeente Leeuwarden
H. Valk	Provincie Fryslân
O. Wijnen	Vereniging Princehof
J. de Bruin	IVN
U. Postma	Vereniging van rietsnijders
J. Spijkstra	Beroepsbinnenvisserij

Mutaties

In 2016 heeft één mutatie binnen de werkgroep BIM plaatsgevonden. De heer G. van der Burg is vanwege overgang naar district West bij It Fryske Gea opgevolgd door het nieuwe districtshoofd de heer F.J. de Jong.

Beheer

Algemeen

Het jaar van 2016 was een goed groeiseizoen. De start in het voorjaar begon goed maar de zomermaanden tot half juli waren erg nat. De droge nazomer en herfst maakte echter veel goed, voor zowel mens als de flora en fauna. Voor het beheer betekende dit dat veel werkzaamheden konden worden uitgevoerd die in een nat najaar nog wel eens bleven liggen. In september/oktober werden waren er veel waarnemingen van visarenden in het gebied van het NPAF, dit trok veel vogelaars aan. Ook de zeearend is een vogel die het gehele jaar door vaak gezien wordt.

LIFE, Booming Business

Het jaar 2016 was het topjaar van projecten in uitvoering en daardoor is er veel werk verzet voor het behoud en versterking van de Natura 2000 doelen die gesteld zijn in het Life project.

Afplaggen veenmosrietland

"Veenmosrietland ontstaat bij maaibeheer uit trilveen. Bij trilveen is de vegetatiemat nog zeer dun. Deze mat wordt door ophoping van plantemateriaal in de loop van de tijd steeds dikker."

Herstel veenmosrietland

Voor het 2e jaar op rij werd door A. de Jonge uit Sint Jansklooster diverse zaag- en plagwerkzaamheden uitgevoerd dit keer in de Wytlok en Djippe Gat en Koopmans Aldfean.. Hierdoor is in deze verruigde en verboste rietlanden weer openheid ontstaan en is er perspectief voor het herstel van het zeldzame habitattype veenmosrietland. De doelstelling van 25 hectare geplagd veenmosriet binnen dit Life project is behaald, door de open winter een jaar sneller zelfs dan voorzien. In 2017 moet nog wel de afwerking van de plagrillen plaatsvinden.

Verlies..

Op 29 maart 2016 werd het Life project opgeschrikt door het plotseling overlijden van Jan Koopmans. Jan Koopmans was filmmaker voor het Life-project. Voor de nabestaanden, maar ook het Life-project, een verlies van een man die passie had voor natuur maar ook de omgeving.

Vooroever Grutte Krite

Begin 2016 is de vooroever aan de oostzijde van de Grutte Krite door Van der Meulen, Woudsend opgeleverd. Achter de vooroever zijn rietzoden en rietworsten aangebracht die een impuls geven aan de waterrietontwikkeling. De vooroever moet verdere afslag aan de Halbertsma Petten voorkomen en zorgen voor extra oppervlakte ondiep water met waterriet en waterplanten. In de uitvoeringscommissie van de Life wordt bekeken hoe de aanzet van waterplanten en waterriet nog verbeterd kan worden gelet op het diepe water welke nu nog achter de vooroever ligt.

Herstel waterriet

"Waterriet ontwikkeling in de lytse Saiterpolder"

Herstel waterriet

Aannemerscombinatie Krinkels en Tebezo heeft in 2016 op de locaties Headamskampen, Lytse Saiterpolder, Koaiskrite en Polder vd Berg werkzaamheden uitgevoerd voor het herstel van waterriet. Hiervoor zijn de oude zomerkaden vrijgesteld van bomen en struweel en vervolgens opnieuw opgehoogd. Daarnaast is er veel riet in aangebracht door aanplant of transplantatie van rietzoden. Om de rietontwikkeling op gang te brengen is het nodig om het peil goed te kunnen sturen. Hiervoor zijn in de polders diverse inlaten, overstorten en drie molentjes gerealiseerd. Door het natte najaar van 2015 kon de aannemer niet alle werkzaamheden voor het broedseizoen van 2016 uitvoeren. Ook in 2017 zullen nog enkele werkzaamheden moeten plaatsvinden. Een positief punt is het lange groeiseizoen van 2016, dit heeft een enorme boost gegeven aan de rietaanplant die heeft plaatsgevonden. Op enkele plaatsen werden uitlopers van riet gevonden met een lengte van 12 meter.

Herstel Helofytenfilter Koopmans Aldfean

Ook het herstel van het helofytenfilter in Koopmans Aldfean verliep voorspoedig en kon eerder worden afgerond dan in de planning voorzien. Aannemer A. de Jonge heeft alle werkzaamheden, het plaggen van rietland, het herstel van oude slenken en het graven van nieuwe slenken kunnen uitvoeren. Alleen rest nog het doorfrezen van de plagrillen in 2017.

Grote baggeropgave in De Alde Feanen

"Het baggeren in De Alde Feanen in het kader van het LIFE project is volop aan de gang. Eind 2016 was in totaal ongeveer 60.000m3 bagger verwijderd. Dat zijn 2700 vrachtwagens vol".

Baggeren vaarwegen, luwe boezemdelen en enkele petgaten

In het Life project is het verwijderen van 300.000 m3 fosfaatrijke bagger uit de Alde Feanen voorzien. Aannemer Van der Lee uit Bruchem is met deze enorme klus gestart in het voorjaar van 2016. Er wordt op deze twee manieren gebaggerd, in de vaarwegen mechanisch (ontgraven) en hydraulisch (zuigen.) De werkzaamheden beslaan een groot deel van het gebied zowel in vaarwegen(o.a. Folkertsleat, De Geau, Jongebuursterfeart), de luwe boezemdelen(Sânemar, Grutte Krite, Saiter Petten) en petgaten (Meindertswiid, 15- Mêd en 10 Mêd.) Met onderbreking in vakanties en bij eventuele ijsgang vinden deze werken plaats tot half maart 2018. De bagger gaat via een leiding naar een 30 hectare groot ingericht depot achter Oudega. In of na 2018 zal van dit depot weer landbouwgrond gemaakt worden.

Ontwikkeling onderwatervegetatie

Op veel plaatsen in de Alde Feanen ontbreekt de aanwezig van onderwatervegetatie. In het Life-project is herstelactie opgenomen met een oppervlakte van 70-80 hectare. Enkele gebieden waar maatregelen getroffen worden zijn o.a. Izaakswiid, Joekjes Jonges, Wytlok en 4- Mêd.
De maatregelen die plaatsvinden zijn; afsluiten van de boezem middels "tijdelijk" damwanden, het afvissen van bodem woelende vis, het enten van waterplanten en het verwijderen van bagger op enkele plekken. In 2016 is een start gemaakt met deze werkzaamheden welke in 2017 vervolg krijgen.

Herinrichting De Burd

Onder de vlag van de herinrichtingscommissie Swette –De Burd is Vos Ruinerwold in 2015 gestart met de inrichtingswerkzaamheden op de Burd. Ook hier heeft het natte winter 2015 een rem op het werk gegeven begin 2016. Toch heeft de aannemer veel werk kunnen uitvoeren in 2016 maar zal pas in 2017 een einde komen aan de werkzaamheden. In 2016 zijn de plas-dras gebieden ingericht en is een groot deel van de ruim 10 kilometer kade verlegd en/of opgehoogd. Veel maatwerk moest worden uitgevoerd bij vakantiewoningen en woonarken. Ook de doorgraving is voor 98% uitgevoerd en de nieuwe doorvaart zal in 2017 zijn beslag krijgen.

Berging neergestorte Lancaster

"In het najaar van 2016 is begonnen met het bergen van de Lancaster die in de tweede wereldoorlog is neergestort in de vuilstort De Ald Dwinger. Het wrak bleek niet alleen in de grond maar ook onder het water van de Neare Saiter te liggen"

Sanering Ald Dwinger en berging lancaster

De Provincie Fryslân is na enige vertraging eind 2016 begonnen met het aanbrengen van de damwand met daarachter stortsteen om de uitspoeling van de fysieke vervuiling te voorkomen. Deze werkzaamheden zullen begin 2017 worden afgerond. Ter hoogte van de crashlocatie van de Lancaster uit WO2 wordt de sanering pas uitgevoerd na de berging van het vliegtuigwrak. Opdrachtgever hiervoor is de gemeente Leeuwarden. Omdat bij nader onderzoek de waterbodem vervuild bleek rond het vliegtuigwrak waren aanvullende procedures nodig en wordt de berging uitgesteld naar 2017.

Marketing en Promotie

Taken van de werkgroep

Geconcludeerd is dat Marketing & Promotie een specifieke deskundigheid en inzet vergt, hetgeen een aparte werkgroep rechtvaardigt. Taken van de werkgroep zijn:

- Realisatie marketingplan voor NP De Alde Feanen: een actief document dat jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld
- Het OO adviseren over het vermarkten van het park en mogelijke verdienmodellen daarbij.
- Zorgen voor draagvlak voor Marketing en Promotie in de streek.
- Het betrekken en meenemen van de hele streek in de plannen en richting.
- Verwerven van gelden voor het behalen en ondersteunen van de doelstellingen van het NP De Alde Feanen.
- Participeren in de drie streken.

Vergaderingen

De nieuwe werkgroep Marketing & Promotie is in 2016 drie keer bijeen geweest, namelijk op 19 april, 7 juli en 28 oktober.
De eerste vergadering van deze nieuwe werkgroep op 19 april stond in het teken van kennismaking en het uitwerken van de taken van de werkgroep.
In het overleg van 7 juli stond het door Pilat Advies opgestelde jaarplan centraal. Zij zijn ook in 2016 door het Nationaal Park ingehuurd om een aantal concrete acties op het gebied van marketing & promotie uit te voeren.
In de vergadering van 28 oktober stond het jaarplan 2017 op de agenda en kreeg e werkgroep de eerste presentatie van de nieuwe korte promotiefilm die voor het gebied ontwikkeld wordt.

Samenstelling

In 2016 bestond de werkgroep uit de volgende leden:

De heer J. Haitsma NP De Alde Feanen, Voorzitter
De heer J. de Bruin IVN, Secretaris
De heer C. Herrema Toeristenbureau Earnewâld
De heer S. Laarman It Fryske Gea, beheerder bezoekerscentrum
De heer I. Krikke Stichting Promotie Grou
De heer J. Nauta De Wartenster
De heer R. Lie Lid Dagelijks Bestuur NP De Alde Feanen
Mevrouw E. Pilat RMT Noordoost Friesland
Mevrouw L. Grasmeijer RMT Noordoost Friesland
Mevrouw A. de Jong Camping De Stjelp
Mevrouw W. Okkema Skipersseal/Porto Casa
Mevrouw N. Zandstra Zeilschool De Veenhoop

Activiteiten

Project 1: inspiratiekaart – januari tot en met april 2016

Samen met ondernemers uit de omliggende dorpen hebben we in het eerste kwartaal van 2016 via een drietal sessies een inspiratiekaart voor het Nationaal Park De Alde Feanen gemaakt. Deze kaart is verwerkt in de Opstapkrant en in de krant t.b.v. het natuurfestival Fete de la Nature.
De wens was om de kaart ook als vouwbaar exemplaar uit te brengen. Het idee was om de rode kaart ‘Midden Friesland’ te herzien en te herdrukken. Echter, Merk Fryslân wil niet meer investeren in deze inspiratiekaarten. De vraag is dus wat overige regio’s met de andere kaarten gaan doen. Zolang hier geen eenduidig antwoord op komt, is het onverstandig om te investeren in dit promotiemiddel.

Inspiratiekaart 2016

“Vanaf 2016 de kaarten niet alleen vanuit de park begrenzing, maar ook breder met de omliggende steden en dorpen in beeld”

Fete de laNature 2016

"In 2016 zelfs op de voorpagina van het Fries Dagblad"

Project 2: Evenement - Fete de la nature

2016 deed Nationaal Park De Alde Feanen voor de tweede keer mee aan het landelijke evenement Fete de la Nature onder de noemer 'Vier De Alde Feanen'. Zeventien ondernemers openden hun deuren en het gezamenlijke programma werd verspreid in de regio door middel van een krant en social media. Daarnaast zijn er vier TravelBloggers uitgenodigd en kreeg het evenement veel aandacht in de regionale pers (voor gehele evaluatie klik deze link). Dit evenement zorgde voor veel onderlinge cohesie bij ondernemers uit het gebied. Het aantal deelnemers aan de activiteiten groeide dit jaar ook aanzienlijk. De werkgroep heeft aangegeven in 2017 graag weer gezamenlijk aan Fête de la Nature mee te willen doen.

Project 3: Evenementenkalender – april tot en met september 2016

In het park worden diverse activiteiten en excursies georganiseerd. Daarnaast is er in de omliggende dorpen ook het nodige vertier. Het doel was om in 2016 alle evenementen op een rijtje te krijgen. Dit overzicht is gemaakt en digitaal getoond op de website en via een kalender in print verspreid. Veel evenementen waren ook al verwerkt in de opstapkrant. Dat maakte dit middel enigszins dubbel en overbodig. Het advies is om deze kalender in 2017 niet opnieuw uit te geven, maar nog beter te integreren in de Opstapkrant

Project 4: BloggersEvent – juli tot en met september 2016

Van 9 tot en met 11 september vond het BloggersEvent #NPDAF16 plaats. Veertien TravelBloggers bezochten het park en de regio. Tijdens het evenement bereikten zij met 615 berichten bijna 308.000 mensen op Twitter en Instagram. Daarnaast schrijven zij tot en met mei 2017 bijna 50 waardevolle artikelen over het park, de activiteiten en de regio. De regionale pers schonk in september ook veel aandacht aan het weekend. Dit BloggersEvent was één van de grootste persreis van Friesland in 2016. De samenwerking met regiomarketingpartners, ondernemers (30) en bloggers was erg succesvol.

Het bloggersevent

"Op verschillende manieren samen met de bloggers opstap om het gebied in al haar diversiteit te laten zien"

Monitoring

Brug in Wergea

"Bij de bruggen rondom het gebied worden boten geteld"

Om accuraat te kunnen inspelen op ontwikkelingen op ingezet beleid op het gebied van beheer, recreatie, educatie en marketing is het van belang dat er monitoring plaatsvindt in en rond het gebied van de Alde Feanen.
De natuurmonitoring wordt uitgevoerd door It Fryske Gea (al dan niet met behulp van externe onderzoeksinstellingen), de Provincie en het Waterschap. Deze monitoring is van belang in verband met de subsidiëring van delen van het beheer en uitvoering. Echter ook om de ontwikkeling te volgen van ingezette maatregelen in het kader van Natura 2000, het LIFE-project en de KRW (Kader Richtlijn Water).

Op het gebied van recreatieontwikkeling worden deels door de Provincie en deels door het Nationaal Park de Alde Feanen zelf gemonitord. Het exacte aantal bezoekers aan het gebied zelf is slecht te meten. Dit komt omdat het een open gebied is met diverse toegangswegen over de weg en over het water. Alleen de bezoekers die zich melden in het bezoekerscentrum of meedoen aan een activiteit, kunnen worden geregistreerd. De overige bezoekers proberen we via enquêtes en tellingen in beeld te krijgen. In 2016 is geen uitgebreide recreatiemonitoring aan de hand van enquêtes in het gebied uitgevoerd.

Bezoekers aan bezoekerscentrum en activiteiten

Het aantal bezoekers aan het Bezoekerscentrum (ca. 40.000) is ongeveer gelijk gebleven. Dit is al jaren redelijk stabiel, alleen vanaf 2014 hebben we een lichte stijging gezien. Daarna is het weer stabiel gebleven. Ook de website blijft de afgelopen drie jaar stabiel aan bezoekers (rond de 55.000). Het meest geraadpleegde daarbij zijn de activiteiten.

In de activiteiten van het bezoekerscentrum zien we de afgelopen jaren een lichte stijging (zie onderstaande tabel). Bij bijna alle activiteiten hebben meer deelnemers geparticipeerd.

Grafiek georganiseerde activiteiten

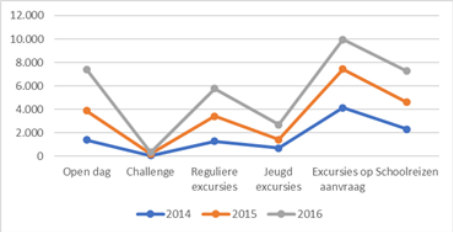

"Een mooie stijging in de belangstelling voor de activiteiten van Het Nationaal Park De Alde Feanen"

Activiteiten bezoekerscentrum	2014	2015	2016
Reguliere excursies	1.277	2.138	2.371
Jeugd excursies	707	723	1.259
Excursies op aanvraag	4.137	3.290	2.520
Schoolreizen	2.316	2.290	2.672
Totaal	8.437	8.441	8.822

Reguliere activiteiten bezoekerscentrum

Daarnaast organiseert het Nationaal Park jaarlijks een Challenge. Dit is een zeer specifieke doelgroep. Het park organiseerde dit voor de vierde keer. Gelijk aan vorig jaar is het maximaal aantal deelnemers bereikt (140), deze keer met zelfs een wachtlijst. Een mooi resultaat.

Website en sociale media

Ook in de belangstelling voor website en sociale media is een mooie ontwikkeling te zien. In onderstaande de tabel:

Website en sociale media	2014	2015	2016
Websitebezoek	55.000	64.380	75.681
Twitter account NP	698	752	995
Twitter account IFG	1.440	1.800	2.450
Facebook NP	535	784	1.816
Facebook IFG	1.359	1.700	7.884

Belangstelling website en sociale media

Sociale media gerelateerd aan het Nationaal Park

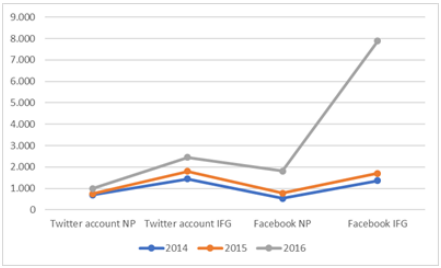

"Stijgende belangstelling voor de sociale media van het Nationaal Park"

Brugtellingen

Het registreren van vaartuigen gebeurt alleen bij bruggen waar de brugwachter de brug moet openen om vaartuigen te laten passeren. Vaartuigen die onder een gesloten brug door kunnen varen worden niet geteld. De bruggen in Wergea en Warten zijn lage bruggen die voor de meeste boten wel geopend moet worden, de Hooidambrug is een hoge brug waar een deel van de recreatievaart onderdoor kan varen zonder dat de brug open hoeft. Het aantal passages bij deze drie bruggen geeft voor 2016 een gevarieerd beeld. Bij Warten was het aantal passages behoorlijk lager dan in 2015, maar wel vergelijkbaar met de periode 2012-2014. Er werden iets minder dan 14 duizend passages geregistreerd. Ook bij Wergea was het aantal passages flink lager, daar werden duizend passanten minder geteld. Dat is 30% minder dan in 2015 en ook veel minder dan in de jaren daarvoor. Alleen bij de Hooidambrug was het aantal passages iets hoger dan het jaar daarvoor.

Hooidambrug

"De Hooidambrug is een belangrijke brug bij de Veenhoop voor zowel recreatievaart als beroepsvaart"

Brugtellingen	**2014**	**2015**	**2016**
Wergea (97cm)	3.998	3.475	2.489
Warten (74)	11.706	13.762	11.896
Hooidambrug (2,72)	12.622	12.715	13.044
Totaal	28.326	29.952	27.429

Bruggen met doorvaarthoogte en aantal passages recreatievaart

Van de Hooidambrug zijn gedetailleerdere gegevens per maand en per boottype beschikbaar. In onderstaande grafiek zijn de passages van de Hooidambrug weergegeven voor de periode 2013-2016, uitgesplitst naar beroepsvaart en recreatievaart. Het valt op dat het aantal passages van de recreatievaart afneemt, terwijl die van de beroepsvaart toeneemt. De recreatievaart is in vier jaar tijd gedaald van tien naar negen duizend. De beroepsvaart is in dezelfde periode bijna verdubbeld naar vierduizend passages in 2016.

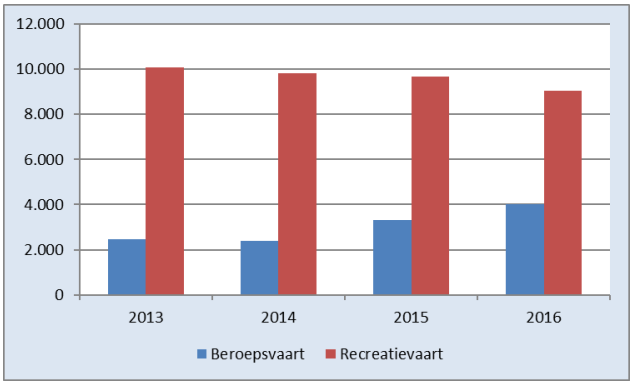

Brugpassages Hooidamsloot 2013-2016, recreatievaart en beroepsvaart

Tenslotte zijn de passages ook weergegeven per maand en per boottype. De lage aantallen in mei werden veroorzaakt door een stremming van de brug. Op twee dagen na konden er toen geen boten langs. De intensiteit van de beroepsvaart is over het hele jaar vrij constant. Elke maand zijn er 200-300 passages. Alleen in het voorjaar is het drukker met een uitschieter in maart van duizend vaartuigen. Het recreatieseizoen loopt voornamelijk van juni tot en met september. Het aantal passages loopt dan op tot 2800 in de maand augustus. Buiten deze vier maanden is het aantal passages van de recreatievaart erg laag.

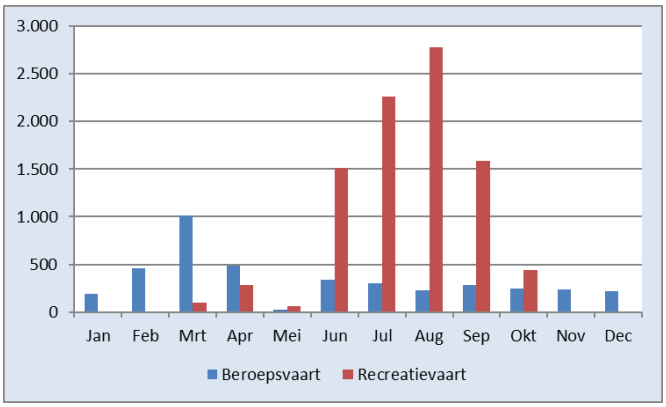

Brugpassages Hooidambrug per maand, 2016

Luchtfoto's

Luchtfoto's

"Over het gehele Nationale Park De Alde Feanen zijn zeer hoge resolutie foto's genomen inclusief gps aanduiding"

De Marrekrite verzorgt sinds 1957 de aanleg en onderhoud van aanlegplaatsen in de provincie Friesland. Om de intensiteit van het gebruik te bepalen wordt op verschillende manieren gemeten. Jaarlijks worden onder andere tellingen uitgevoerd van de ligplaatsen vanuit de lucht op tijdstippen dat verwacht kan worden dat deze goed bezet zijn, vanaf ca.16:30 uur. Over het gehele gebied zijn foto's genomen. De foto's zijn vervolgens gekoppeld aan de Marrekrite Ligplaatsen Atlas, 2015. Daarbij is de 1ste Pinksterdag als ijkpunt genomen.

Het resultaat voor Nationaal Park De Alde Feanen staat in onderstaande tabel.

Locatie:	2015	2016
De Saiterpetten:	9	2
De Holstmar steiger:	14	4
De Hanse Mar:	6	3
De Grutte Kritte:	20	3
De Geeuw:	30	7
Rengerspolle:	57	45
Overigen:	69	33
Totaal:	205	97

Aantal boten op ligplaatsen van de Marrekrite

De interpretatie van deze luchtfoto-tellingen is lastig en daarmee is het ook moeilijk om hier conclusies uit te trekken. Ten eerste omdat we maar 2 jaren data hebben. Ten tweede omdat weersinvloeden een enorme sterke rol spelen. In onderstaande de weersomstandigheden tijdens de beide weekenden (weerstatistieken.nl, De Bilt):

- Zaterdag 23 mei 2015: max 15,7 graden, zon 6,4 uren (40%) en wind 3,1
- Zondag 24 mei 2015: max 19,9 graden, zon 13,8 uren (86%) en wind 1,9
- Maandag 25 mei 2015: max 15,3 graden, zon 3,3 uren (20%) en wind 2,8
- Zaterdag 14 mei 2016: max 12,1 graden, zon 6,2 uren (40%) en wind 4,4
- Zondag 15 mei 2016: max 12,1 graden, zon 7,3 uren (47%) en wind 3,5
- Maandag 16 mei 2016: max 13,6 graden, zon 4,2 uren (27%) en wind 2,6

Conclusie

In de breedte is een stijging zichtbaar van de deelname aan georganiseerde activiteiten, website en sociale media. Echter een daling in het aantal vrije bezoeken over water. De stijging aan activiteiten is een mooi compliment. Er komt steeds meer bekendheid over de activiteiten en bezoekers waarderen deze ook. De daling van waterrecreatie is een landelijke trend. Uit recente onderzoeken (o.a. Waterrecreatie Advies, augustus 2016) blijkt dat na de eeuwwisseling een trendbreuk zichtbaar is.

De snelle groei van de 80-er en 90-er jaren is afgevlakt en kwam tot stilstand. Er kwamen wel schepen bij, maar het saldo was negatief. Er verdwenen schepen naar andere gebieden en naar het buitenland. Ook werd een deel gesloopt (gedemonteerd en gerecycled). Ook het aantal overnachtingen van passanten daalt landelijk sinds 2003. Vooral in de grotere schepen en de overnachtingen op het water is sprake van krimp. De trend verplaatst zich meer naar kleinere vaartuigen en dagrecreatie. Die worden in dit soort tellingen niet meegenomen.

Binnen het programma van EZ wordt in 2017 een pilot opgestart om via andere en meer betrouwbare parameters de monitoring van een dergelijk gebied uit te voeren. Het bestuur van De Alde Feanen heeft haar gebied aangeboden als pilot. Verder is een nieuwe website in ontwikkeling. Dit gaat een site worden die activiteit gericht is en ook een platform zal zijn voor alle activiteiten in het gebied.

Financieel

Staat van baten en lasten

Flink geïnvesteerd in Marketing en communicatie

"In 2016 hebben we flink geïnvesteerd in de naamsbekendheid van het gebied en de samenwerking tussen de diverse partijen"

VERLIES EN WINST		
Kosten		
400000 16. Kosten OO	€	2.293,54
401000 17. Kosten accountant	€	1.750,00
402000 18. Kosten abonnementen	€	6.920,66
410000 19. Medewerker V&E	€	38.500,00
411000 20. Openstelling bezoekerscentrum	€	27.800,00
440000 25. Opstapkrant	€	6.858,28
440500 26. Garantstelling Challenge	€	253,66
440900 30. Folders bezoekerscentrum	€	8.250,00
449000 32. 10 - jarig bestaan	€	21.443,09
450000 33. Marketing en communicatie	€	45.302,86
451000 34. Uitvoering programma Gastvrij NP	€	6.011,44
452000 35. Bidbook	€	10.410,34
453000 36. Uitvoering marketing	€	4.466,25
454000 37. Netwerkactiviteiten	€	2.129,60
Totalen	€	182.389,72

Inkomsten		
800100 01. Bijdrage provincie Fryslan	€	81.600,00
800200 02. Opbrengsten ondernemers	€	4.381,50
800400 04. Vergoedng Webhosting	€	1.000,00
800500 05. Sponsoring	€	1.750,00
800900 09. Bijdrage gemeenten en IFG	€	47.250,00
801100 11. Transitiegelden 2015	€	20.000,00
801300 13. Aanvullende reguliere middelen	€	20.000,00
890000 14. Inkomsten challenge	€	5.640,83
Saldo verlies	€	767,39
	€	182.389,72

Ontwaken van het landschap

"Vooral in de ochtend en de avond zijn de beelden van het Nationaal Park een lust voor het oog"

Ontwikkeling afgelopen jaren

De afgelopen jaren is steeds meer geïnvesteerd in de naamsbekendheid van het gebied en de samenwerking tussen ondernemers in het gebied. Op basis van die twee pijlers kunnen we een win-win situatie creëren tussen de belangen van het Nationaal Park en die van haar omgevingspartners. In onderstaande tabel de ontwikkeling van de afgelopen jaren.

Financiële ontwikkeling

	2014	2015	2016
Begroting	€ 240.733	€ 195.335	€ 186.683
Inkomsten buiten subsidies	0%	8%	25%
Vaste kosten	31%	44%	43%
Variabele kosten BIM	0%	0%	6%
Variabele kosten VER	16%	24%	19%
Variabele kosten M&P	53%	32%	33%
Marketing	12%	14%	19%
Gastheerschap/netwerk	8%	9%	13%

"Na de transitiejaren 2013 en 2014 stabiliseert de begroting zich iets onder de 2 ton"

Balans per 31 december 2016

736 St. Nationaal Park De Alde Feanen
Balans/Verlies&Winst
Periode: 01-2016 t/m 12-2016

BALANS		
Bezit		
101500	Bank	€ 59.241,11
110000	Nog te ontvangen	€ 6.069,70
	Totalen	€ 65.310,81

Schuld		
90000	Kapitaal	€ 48.565,61
150000	Nog te betalen	€ 15.005,20
150500	Vooruitontvangen bedragen	€ 1.740,00
		€ 65.310,81

Bijlage 1: leden van het OO

(december 2016)

1. Provincie Fryslân: Gedeputeerde J. Kramer
2. Gemeente Smallingerland: Dhr. R. van der Leck
3. Gemeente Tytjerksteradiel: Dhr. G. Schippers
4. Gemeente Leeuwarden: Mevr. I. Diks
5. VVV's: Rene Jansen
6. Dorpsbelang *Warten, Grou en Wergea*: Dhr. J. Nauta
7. It Fryske Gea: Dhr. H.J. de Vries
8. Vereniging Princenhof/ ERF: Dhr. F. Vogelpoel
9. Dorpsbelang *Earnewâld, Oudega, De Veenhoop en Goëngahuizen*: Dhr. H. de Vlas
10. It Wetterskip Fryslân: Dhr. P. van Erkelens
11. Watersportverbond Noord: Dhr. J. Woudstra
12. LTO Noord/vereniging voor rietsnijders: Dhr. J. de Boer
13. De Marrekrite: Dhr. L. Touwen
14. IVN: Dhr. F. de Jong
15. HISWA/ Recron: -
16. Friese Milieufederatie: Dhr. P. de Haan
17. Vereniging Friese Rondvaart ondernemingen: Mevr. A.J. de Kamper

Voorzitter: Dhr. S.B. Swierstra
Secretaris: Dhr. S.J. Haitsma
Verslaglegging en administratie: Mevr. L. Palsma (provincie Fryslân)